

Jaunais PVN likums ir vajadzīgs, bet vēl pilnveidojams!

Nemot vērā, ka savu gaitu valdības gaiteņos jau sācis jaunais likums par pievienotās vērtības nodokli (PVN), bet ļoti daudz neskaidrību un pretēju viedokļu bijis arī par līdzšinējo likumu, žurnāla *Bilance* redaktori Vita Zariņa un Guntars Gūte uz diskusiju uzaicināja gan nodokļa izstrādātāju pārstāvi, gan nodokļu konsultantus, kuriem lūdzām sniegt vērtējumu un ieskatu par to, ko varam sagaidīt no jaunā likuma. Vēl tikai jāpiebilst — jaunais likums noteikti nestāsies spēkā nākamgad, tātad vēl pagaidām dzīvosim ar «veco» likumu, tomēr tas savukārt dod iespēju izstrādāt labāk jauno projektu! Diemžēl sarunas gaitā nācās konstatēt, ka likums, kurš tiek tapināts jau kopš 2007. gada, dienas gaismu neieraudzīs arī vēl nākamā gada sākumā. No otras puses — varbūt tas ļaus tā tekstu sagatavot kvalitatīvu un pietiekami saprotamu tā lietotājiem.

Diskusijā par jauno PVN likumprojektu, kā arī par problēmām, kas vērojamas, piemērojot jau spēkā esošo likumu, piedalījās likumprojekta izstrādātāju pārstāve Finanšu ministrijas (FM) Nodokļu politikas departamenta Pievienotās vērtības nodokļa nodājas vadītāja Solvita Āmare-Pilka, advokātu biroja *Sorainen partneri* nodokļu konsultants Jānis Taukačs, zvērināta revidente Ieva Liepiņa un zvērinātu revidentu kompānijas *PriceWaterhouseCoopers* vecākā menedžere Ilze Rauza. Diskusijā klātienē aizņemtības dēļ nevarēja piedalīties Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvji, tomēr viņi piedāvā savu viedokli par jauno PVN likumu, ko pievienojam šai diskusijai.

Likumu veido jau vairākus gadus

Guntars Gūte: — Iesākot mūsu sarunu, lūgšu FM pārstāvi pastāstīt, kādas izmaiņas varam sagaidīt jaunajā PVN likumā — ar ko tas atšķirsies no pašreizējā, kas jau grozīts 28 reizes? Un kādēļ tieši tagad ir izlemts radīt pilnīgi jaunu likumu?

Solvita Āmare-Pilka: — Es negribētu teikt, ka šis likums ir pilnīgi jauns. Tā veidošana tika sākta jau 2007. gadā, bet pirmo reizi publiskai apspriešanai tika nodots 2008. gada sākumā. Šā likuma ceļš ir ļoti garš, un kavēšanās tā pieņem-

iepirkumiem NATO vajadzībām. Savukārt FM skatījumā direktīva šādu atvieglojumu neparedz. AM savu nostāju pamato ar 1951. gadā slēgto NATO dibināšanas jeb tā saukto Otavas līgumu, kad PVN tika uzskatīts par tiešo nodokli, un tajā ir noteikts, ka dalībvalstis atbrīvo iepirkumiem NATO vajadzībām no tiešajiem nodokļiem. Taču FM veiktā analīze liecina, ka PVN nekad nav bijis traktēts kā tiešais nodoklis. Un tādēļ patlaban mūsu speciālistiem kopā ar Eiropas Komisijas (EK) ekspertiem ir nepieciešams vienoties par šīs normas pareizu interpretāciju — mēs vēlamies noskaidrot EK viedokli attiecībā

bet pamata izmaiņas attiecas uz struktūru, tuvinot to Eiropas Savienības (ES) PVN direktīvas struktūrai, kā arī būtiski ir tas, ka jaunajā likumā termins «ar PVN apliekamā persona» tiek mainīts — tas skars pilnīgi visus nodokļa maksātājus. Savukārt likuma piemērošanas būtību nav bijis mērķis mainīt, un tas arī nav darīts. Vēl jāpiebilst, ka jaunajā likumā, atšķirībā no līdzšinējā, ir paredzēta nekustamā īpašuma aplikšana ar PVN — tā sauktā izvēles norma nodokļa maksātājam par lietota īpašuma pārdošanu. Tā varētu būt izdevīga norma priekšnodokļa maksātājiem, kuri varēs paši izvēlēties nodokļa piemērošanas režīmu. Ir precīzētas normas attiecībā uz priekšnodokļa korekciju, kas notiek zādzību gadījumos. Tāpat paredzētas tiesības pircējam un pakalpojuma saņēmējam pašam sev izrakstīt nodokļa reķinu. Vēl ir precīzētas likuma normas attiecībā uz rēķina elektronisku nosūtīšanu. Vēl būtisks jaunums — tas gan attieksies uz ārzemniekiem, kuri piedalās dažādās izstādēs Latvijā: ja šie dalībnieki ES vai trešo valstu rezidenti izstādēs vēlēsies savu produkciju arī tirgot, viņiem būs iespēja reģistrēties Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā PVN maksātājiem uz izstādes laiku un tādējādi izstādē legāli pārdot savu produkciju. Patlaban šāda reģistrācijas procedūra ir salīdzinoši ilga, bet pēc tam arī ir jākārt dokumenti, lai izslēgtu šo uzņēmēju no PVN maksātāju reģistra. Faktiski līdz šim nebija domāts, kā uzņēmējiem attieglot šo procesu.

Guntars Gūte: — Cik droši mēs varam būt, ka jaunais likums maksimāli izslēgs dažādas tā izpratnes un interpretācijas iespējas no VID un nodokļu maksātāju puses? Kā jau noskaidrojām — likums tapināts vairāk nekā trīs gadus — tātad bija pietiekami daudz laika, lai izanalizētu visas iespējamās strīdīgās nianes likumā.

Solvita Āmare-Pilka: — Lai sagatavotu maksimāli kvalitatīvu likumu, jau pašā tā izveides sākumā mēs ar kolēģiem sadalījām kompetences, pie kurām strādāja katrs speciālists, jo viens cilvēks visu likumprojektu uzrakstīt nevar. Grību vērst uzmanību, ka nodokļu maksātājiem ir jāmācās arī pašiem un arī VID ir jāizglīto savi darbinieki — gan tie, kuri konsultēs nodokļu maksātājus, gan arī tie, kuri uzraudzīs likuma izpildi. VID speciālisti arī piedalījās likuma izstrādē. Ir nepieciešams izglītošanas darbs, lai visām iesaistītajām pusēm būtu skaidra likuma būtība un prasības. Mēs arī veidosim tā saukto korelācijas tabulu, kurā būs uzrādītas līdzšinējā likuma normas un jaunā likuma normas, lai tādējādi nodokļa maksātājam būtu viegli saprotamas radītās izmaiņas un būtu ērti pieņemrot likuma prasības. Ja runājam par likuma dažādu interpretāciju no nodokļu maksātāju un nodokļu administrācijas pusē — diemžēl no tā mēs neesam

šanā notiek gan objektīvu, gan subjektīvu iemeslu dēļ. Tomēr patlaban likumprojekts jau guvis Ministru kabineta komitejas akceptu, gan ar vienu piebildi, ka Finanšu un Aizsardzības ministrijai ir jāvienojas par vienas EK normas piemērošanu, lai dokumentu var virzīt tālāk.

Guntars Gūte: — Par kādu normu notiek diskusijas?

Solvita Āmare-Pilka: — Norma attiecībā uz to, kā FM lasa PVN direktīvu — iespējams, nedaudz atšķirīgi no Aizsardzības ministrijas (AM), kura uzskata, ka direktīva paredz iespēju nepiemērot PVN

par šo NATO dibināšanas līgumu un kāda ir viņu izpratne attiecībā par tiešo nodokļi un PVN. Līdz ar to — kamēr mēs nespēsim rast skaidrību — ir PVN traktejams kā tiešais nodoklis vai nav, likumprojekta tālākā virzība zināmā mērā ir apstājusies.

Guntars Gūte: — Kamēr tiek skaidrota šī nianse, kā noprotam, pārējais likumprojekts jau ir gatavs. Pastāstiet, lūdzu, ko paredz jaunais likums! Ir gaidāmas kādas būtiskas atšķirības?

Solvita Āmare-Pilka: — Galvenās izmaiņas pamatā ir saistītas ar likuma struktūru. Likuma būtība paliek līdzšinējā,

un diez vai būsim pasargāti. Faktiski nav iespējams uzrakstīt normu, lai tā būtu pilnībā nepārprotama un dažādi neinterpretējama. Protams, maksimāli centāmies novērst dažādās interpretācijas iespējas. Kā mums tas ir izdevies — tas laikam ir jājautā tiem speciālistiem, kuri jaunā likuma radīšanas procesā nepiedalījās un likumu lasa tagad. Bet mēs jebkurā gadījumā esam gatavi konstruktīvai kritikai. Taču es nekad neesmu atbalstījis attieksmi — es to nesaproto un nezinu, ko darīt. Ir jāpasaka, kas tieši nav skaidrs, un mēs centīsimies izskaidrot vai kādu normu precizēt un savādāk formulēt.

Jānis Taukačs: — Es atbalstu jauno likumprojektu un uzskatu, ka tas viennozīmīgi ir nepieciešams, jo manā praksē ir bijuši daudzi klienti, kuri uzsveruši, ka bez padzilnātām zināšanām pārējējo PVN likumu nav iespējams izprast. Tādēļ ir nepieciešams vienkāršot likumu un arī piemērot to esošajai PVN direktīvai, kas jaunajā likumprojektā arī ir izdarīts. Atsaucoties uz aicinājumu par konstruktīvo kritiku, uzreiz varu atzinīgi novērtēt ieceri veidot korelācijas tabulu! Ideālā variantā es vēlētos, lai šo korelācijas tabulu papildinātu ar vēl vienu ailiņi, kurā mēs varētu izlasīt arī attiecīgajam likuma pantam atbilstošo direktīvas pantu.

Tas padarītu vienkāršāku likuma normu interpretāciju. Pašas arī ilgs laiks, kamēr nodokļu maksātāji iepazīsies ar jauno PVN likumu un izpratīs tā normas. Tāpēc uzreiz — ja ir kāda neskaidrība par likuma normām, nodokļu maksātājiem būs iespēja atrast attiecīgās normas direktīvā, kurā bieži ir skaidrāk izprotama konkrētās normas izpildes prasība. Vēl gribētos uzsvērt — šobrīd mums ir trīs izvēles normas jau esošajā likumā un tikpat daudz ir paredzēts iekļaut arī jaunajā likumprojektā. Savukārt direktīvā ir vairāk nekā 200 viedu, kurās ir paredzēts, ka dalībvalsts var izvēlēties, vai piemērot, un veidu — kā piemērot attiecīgās tiesību normas. Pieņemam, man nav informācijas, vai jaunā likuma izstrādes gaitā ir analizēta direktīvas dotā iespēja ar PVN aplikt arī finanšu pakalpojumus. Tajā pašā laikā mani neparam sajūta, ka dēļ tā, ka šis likumprojekts ir tik ilgi tapis, iespējams, ir palikušas kādas lietas, kuras ir jāpārskata. Pieņemam, jaunā likumprojekta anotācijā attiecībā uz izvēles normām ir minētas atsauces uz nepareizām direktīvas tiesību normām.

Nepamet sajūta, ka dēļ tā, ka šis likumprojekts ir tik ilgi tapis, iespējams, ir palikušas kādas lietas, kuras ir jāpārskata. Pieņemam, jaunā likumprojekta anotācijā attiecībā uz izvēles normām ir minētas atsauces uz nepareizām direktīvas tiesību normām.

Solvita Āmare-Pilka: — Jaunajā likumprojektā esam arī iekļāvuši normu — ES ietvaros ir brīvais tirgus un nodokļu maksātājs savas preces var brīvi realizēt jebkurā dalībvalstī, un tādēļ, lai izvērtētu darījuma veikšanas vietu, ir jāpārķina vispārējē principi. Tādēļ mūsu nostāja ir — lai nodokļu maksātājs gūtu vismaz kaut kādā vīziju, kur viņam šis nodoklis ir jāmaksā, ir jāiekļauj likumā vispārējais princips par PVN maksāšanas kārtību.

Ilze Rauza: — Manuprāt, diez vai jaunais likums būs vieglāk izprotams nodokļu maksātājiem, jo, piemēram, es pati ilgu laiku jau strādāju ar ES direktīvu par PVN, un man jāatzīst, ka direktīvu izprast ir vēl grūtāk nekā likumu, un līdz ar to, manā skatījumā, arī jauno likumprojektu par PVN nespēcīlīstam būs diezgan smagi un grūti lasīt. Tapēc varu tikai piekrist FM pārstāvei, ka būs joti svarīgs liejais izskaidrošanas darbs no VID puses un kā tieši tas izpauðīsies. Un vēl jāpiebilst — lai cilvēki varētu pierast pie jaunā likuma, to vajadzētu piemērt vismaz vasaras vidū, jo pretējā gadījumā — ja likumu pieņems īsi pirms tā spēkā stāšanās, tad nodokļu maksātāji noteikti nebūs spējīgi šo likumu nedz lasīt, nedz piemērot, jo, manuprāt, viņiem būs grūti atrast šajā likumā attiecīgos pantus, kas vispār regulē viņa darbības jomu. Protams, korelācijas tabula ir joti apsveicama un arī direktīvas pantu iekļaušana tajā būs apsveicama no speciālistu puses, tomēr uzskatu, ka nodokļu maksātājiem šī informācija joti maz palīdzēs, jo nav noslēpums, ka Latvijas nodokļu maksātāji slīkti pārzina ES likumdošanu vai Eiropas Kopienas tiesu praksi. Mani priece, ka jaunajā likumprojektā ir atrunāta darījuma apliekamā vērtība ES izpratnē — kuros darījumos nosakām, ka apliekamā vērtība ir tirgus vērtība, bet kuros — atlīdzība. Apievami, ka tagad likumā būs iekļautas normas par priekšnodokļa korekcijām attiecībā uz nekustamo īpašumu un citos speciālos gadījumos, jo līdz šim šīs normas bija atrunātas Ministru kabineta noteikumos. Vienlaikus mani uztrauc tas, ka likumā ir iekļauti termini, kas ir tieši tulkojums no direktīvas pantiem. Pieņemam, likuma 26. pants regulē darījumu brīdi — šā panta ceturtais punkts ir tiešs direktīvas teksts. Man ir liela pieredze arī darbā ar citu valstu nodokļu maksātājiem, un neviens īsti neizprot, kā pareizi dabā lietot šo direktīvas prasību. Ja nav precīzi

skaidrs, kā šīs normas piemērot, tad var rasties dažādas interpretācijas vai tiek veidotās dažādas shēmas. Tādēļ es ieteiku apsvērt — vai mums ir nepieciešams likumā iekļaut šādas normas, ja mēs nezinām, uz kādiem darījumiem tās attieksies un kā tās varēs piemērot praksē. Vēl man neizpratni rada, kādēļ jaunajā likumprojektā ir iekļauta norma par mazo dāvanu aplikšanu ar PVN, jo nav noslēpums, ka līdz šim jebkuras mazās dāvanas, kuras pasniedza reklāmas vai mārketinga kampanju ietvaros, netika uzskatītas par nodokļu objektiem. Tādēļ gribētos saprast, kādēļ FM ir mainījusi savu nostāju un jaunajā likumā maina šo kārtību.

Ieva Liepiņa: — Atšķirbā no daudziem citiem kolēģiem es pati neesmu piedāļījusies jaunā likuma izstrādē un esmu no tiem, kuri šo likumu cenzīs saprast un izprast tā piemērošanas nianes. Un tas, ko gaidām mēs un mūsu klienti, ka beidzot šis likumdošanas akts klūs vieglā izprotams. Sevišķi tāpēc, ka pēdējā laikā joti bieži tiek uzsvērti nepieciešamība padarīt maksimāli vienkāršu uzņēmējūmu darbību — gan biznesa reģistrēšanu, gan dažādu atskaišu sagatavošanu un iesniegšanu. Sevišķi ja atceramies šā gada sākumu, kas nesa joti daudz dažādu likumdošanas izmaiņu — telefons zvanīja nepārtrauki, un klienti lūdza konsultācijas par visdažādākajiem jautājumiem, jo bija joti sarežģīti orientēties daudzajās izmaiņas un to būtībā. Un jāatzīst — bija gadījumi, kad VID pat atteicās sniegt konsultācijas, jo viņu speciālisti vienkārši nezināja paši, kā atsevišķas prasības būtu pildāmas. Vēl noteikti vēlos piebilst, ka mani joti uztrauc, kādā veidā noteik komunikācija starp FM un VID. Jo VID speciālisti dodas pie nodokļu maksātājiem, un tad tiek diskutēts par dažādu normu izpratni un piemērošanas niansem. Tādēļ uzskatu, ka ir svarīgi nodrošināt, lai FM un VID viedokļi par likumdošanas prasībām nebūtu atšķirīgi, jo pat no dažādām Rīgas iestādēm mēs saņemam atšķirīgas atbildes par vienu un to pašu jautājumu. Un šāda situācija uzņēmējūmu dzen panikā — kā es maksāšu nodokļus? FM arī uzsver, ka tiek nemtas vērā uzņēmēju domas un ierosinājumi, tomēr es nejūtu, ka praktiskajā piemērošanā atklātās likumdošanas nepilnības tiek nemtas vērā, kad tiek gatavotas un pieņemtas kārtējās likumdošanas izmaiņas. To apliecinā arī daudzīe strīdi starp nodokļu maksātājiem un valsti, kad bieži šie strīdi pat tiek skatīti tiesās. Taču tajā pašā laikā šīs nianes netiek nemtas vērā, kad tiek grozīti kādi likumi. Neizpratni rada arī tas, ka ir gadījumi, kad VID īsa laika periodā trīs reizes maina likumu normu piemērošanai, taču šīm materiāliem bija tikai ieteikuma raksturs, un tas neuzlikā nekādas juridiskas saistības.

Solvita Āmare-Pilka: — Cik man ir zināms, VID organizē apmācības par nodokļu izmaiņām. Man grūti pateikt, kādā kvalitātē tās notiek, jo neesmu tajās piedāļījusies. Vēl pieļauju, ka VID šobrīd ir kapacitātes problēmas saistībā ar notikušo reorganizāciju. Arī FM tika īstenota reorganizācija, kuras rezultātā tika izveidots Nodokļu un muitas politikas administrēšanas departaments, kas varētu uzņemties VID darbības koordināciju tieši likumdošanas piemērošanas un konsultāciju jautājumos.

Jānis Taukačs: — Manuprāt, VID varētu publicēt savā mājas lapā izsniegti uzziņu tekstus ar skaidrojumiem. Protams, šīs uzziņas būtu publicējamas bez konkrētu nodokļu maksātāju nosaukumiem, tomēr jāapzinās, ka bieži uzņēmējiem ir līdzīgas problēmas, un līdz ar to šādu skaidrojumu publicēšana nodrošinātu vienotu izpratni par likumu normu piemērošanu.

Solvita Āmare-Pilka: — Te gan noteikti jāskatās no juridiskā aspekta, vai šādas uzziņas, kas izsniegtas konkrētam nodokļu maksātājam, VID ir tiesīgs publiskot un cik lielā mērā tās būtu pārstrādājamas. VID agrāk gatavoja metodiskos materiālus likumdošanas normu piemērošanai, taču šīm materiāliem bija tikai ieteikuma raksturs, un tas neuzlikā nekādas juridiskas saistības.

no PVN taksācijas periodu noteikšanu. Esam konstatējuši situācijas, kad uzņēmējam atbilstoši likuma normām PVN taksācijas periods ir puse no kalendāra gada, tomēr VID pastāvīgi noteicis taksācijas periodu ceturksni. Tā rezultātā uzņēmējās saņem brīdinājumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra, ir spiests iešniegt ceturķšā PVN deklarāciju un maksātāju spēj rast skaidrojumu, bet otrs ir vienākšie uzņēmēji — nodokļu maksātāji, kuriem būtu joti svarīgi saņemt šādus skaidrojusus materiālus, lai vienākši un bez problēmām sagatavotu visus nepieciešamos dokumentus un spētu viegli izpildīt to, ko no viņiem prasa likums.

Jānis Taukačs: — Tās pat var nebūt

Svarīgi ir skaidrot likumu!

Vita Zariņa: — Mums arī jāatceras, ka Latvijā pamatā ir divas nodokļu maksātāju kategorijas: vieni ir šī augstā matērija — nodokļu konsultanti, kuri daudz vieglāk spēj izprast dažādu likumdošanas aktu būtību un nepieciešamības gadījumā spēj rast skaidrojumu, bet otrs ir vienākšie uzņēmēji — nodokļu maksātāji, kuriem būtu joti svarīgi saņemt šādus skaidrojusus materiālus, lai vienākši un bez problēmām sagatavotu visus nepieciešamos dokumentus un spētu viegli izpildīt to, ko no viņiem prasa likums.

Guntars Gūte: — Jebkuru likumu gatavo konkrēti cilvēki — tātad viņiem arī būtu jāuzņemas atbildība, lai viņu gatavoto dokumentu tā lietotāji varētu saprast un būtu maksimāli izslēgtas dažādas interpretācijas iespējas. Kādēļ FM speciālisti nebūtu tie, kuriem būtu pienākums arī izskaidrot pašu sagatavotā likuma prasības?

Solvita Āmare-Pilka: — Ir grūti rakstīt garu traktā par jebko, ja nav skaidrs, ko tieši cilvēki nesaprot konkrētājā likumā. Pareizāk būtu, ja attiecīgais nodokļu maksātājs redz savu konkrēto situāciju, lasa likumu un šādā situācijā nesaprot, kā likuma normas būtu piemērotas. Un tad arī mēs varam gatavot skaidrojumu. Atgriezoties pie kolēģu izteiktās vēlmes, ka nodokļu maksātāji grib redzēt vienkāršus nodokļu likumus, diemžēl ir jāatzīst, ka PVN likums jau pats par sevi nav no tiem vienkāršajiem. Mēs, protams, varam vēlēties likumus sagatavot vienkāršā valodā, taču ne vienmēr to izdosies īstenot. Un jāatzīst arī, ka mūsu augstskolās vairs nemāca pareizi lasīt un izprast nodokļu likumus, tajā skaitā arī PVN likumu, kas būtiski atvieglo gan uzņēmēju, gan nodokļu konsultantu darbu un izpratni par dažādām likumu normām. Atgriezoties pie jaunā PVN likumprojekta — kamēr dokumenti vēl ir izstrādes procesā, mēs noteikti aicinām nodokļu maksātājus sūtīt mums savus ierisinājumus un problēmu aprakstus — es nesolu, ka mēs pilnībā mainīsim pašreizējo projektu, tomēr mēs šajā procesā noteikti varam nemēt vērā raksturīgākas problēmas un likumu padarīt skaidrāku, novēršot iespējamos klūpšanas akmeņus.

Ilze Rauza: — Manuprāt, šobrīd nodokļu maksātājiem nav pieejama gandrīz nekāda aktuāla informācija vai skaidrojumi par nodokļu likumdošanas piemērošanu. Jautājumi VID tiek iešniegti neskaitāmā daudzumā, un arī attiecīgi tiek gatavotas atbildes. Nav skaidrs, kādēļ šīs problēmas netiek apkopotas un šī informācija netiek publiskota visiem nodokļu maksātājiem.

tik specifiskās uzziņas! Pieņemam, Lielbritānijas nodokļu administrācijas mājas lapā par katru jautājumu ir atrodama joti detalizēta informācija un vienākši skaidrojumi, kā likums ir piemērojams. Un šie skaidrojumi ir sagatavoti jautājumu un atbilstību formā — joti ērti un praktiski pielietojami. Bet, ja mums šobrīd pietrūkst šīs kapacitātes, tad tomēr ir jāatzīmē, ka ir pietiekami daudz valsts resursu iztērēts, gatavojot tās pašas piemērētās uzziņas, un, manuprāt, būtu pavismā vienkāršā valodā, taču ne vienmēr to izdosies īstenot. Un jāatzīst arī, ka mūsu augstskolās vairs nemāca pareizi lasīt un izprast nodokļu likumus, tajā skaitā arī PVN likumu, kas būtiski atvieglo gan uzņēmēju, gan nodokļu konsultantu darbu un izpratni par dažādām likumu normām. Atgriezoties pie jaunā PVN likumprojekta — kamēr dokumenti vēl ir izstrādes procesā, mēs noteikti aicinām nodokļu maksātājus sūtīt mums savus ierisinājumus un problēmu aprakstus — es nesolu, ka mēs pilnībā mainīsim pašreizējo projektu, tomēr mēs šajā procesā noteikti varam nemēt vērā raksturīgākas problēmas un likumu padarīt skaidrāku, novēršot iespējamos klūpšanas akmeņus.

Vita Zariņa: — Pašreiz VID mājas lapas sadaļā, kur ir ievietoti skaidrojumi tieši jautājumu un atbilstību formā, šī informācija jau ir tik novecojusi, ka to visu faktiski var dzēst laukā, jo tā vairs nav izmantojama šodienas situācijā un pie pašreizējās likumdošanas.

Ilze Rauza: — Manuprāt, šobrīd nodokļu maksātājiem nav pieejama gandrīz nekāda aktuāla informācija vai skaidrojumi par nodokļu likumdošanas piemērošanu. Jautājumi VID tiek iešniegti neskaitāmā daudzumā, un arī attiecīgi tiek gatavotas atbildes. Nav skaidrs, kādēļ šīs problēmas netiek apkopotas un šī informācija netiek publiskota visiem nodokļu maksātājiem. Rodas jautājums — vai tādējādi mērķis ir veikt pirms tam uzrēkinus tiem nodokļu maksātājiem, kas veic līdzīgas darījumus pēc savas izpratnes. Uzsveru — problēma jau nav neesošajā likumā un nebūs arī jaunajā likumā. Problema ir piemērošanai, taču šīm materiāliem bija tikai ieteikuma raksturs, un tas neuzlikā nekādas juridiskas saistības.

Solvita Āmare-Pilka: — Ministrijai ir oficiālais e-pasts: info@fm.gov.lv, un mēs jau saņemam šajā e-pastā dažādus priekšlikumus. Pieņemam, jautājumā par darījuma brīdi un transporta pakalpojumu reversā rēķināšanu — mēs visi labi zinām, ka šogad stājās spēkā pakalpojuma

sniegšanas vietas maiņas normas. Un arī ES līmenī bija smagas sarunas un diskusijas, pirms šīs normas pieņēma 2008. gada sākumā. Bet tajā pašā laikā arī visas ES līmenī joprojām šajā jautājumā ir daudz nesakaidību, un cilvēki šobrīd saskaras ar šīs normas praktiskās piemērošanas problēmām. Tādēļ EK ir aicinājusi dalībvalstis informēt par problēmām, lai tās apzinātu un meklētu risinājumus. Arī mums ir nepieciešama informācija no nodokļu maksātājiem, kas ir tieši tas, kas rada problēmas šo normu piemērošanā. Mēs jau esam daļu problēmu apzinājuši, tomēr, ja nodokļu maksātājiem ir vēl kādi konkrēti priekšlikumi, kas saistīti tieši ar pakalpojuma sniegšanas vietas maiņu, es aicinu mūs par to noteikt informēt. Ja runājam par zaudētajiem parādiem un PVN piemērošanu uzņēmumu grupai — tās ir jaunas normas, un līdz ar to arī mēs paši ministrijā esam sev noteikuši, ka pēc zināma laika izvērtēsim visus jautājumus un nepieciešamības gadījumā veiksim uzlabojumus un precizējumus. Jo vienmēr ir jāatceras — viens ir tas, kā tu redzi attiecīgu normu pielietošanu teorētiski, bet tikai praktiskā pielietošana parāda, kur ir nepieciešami kādi uzlabojumi vai precizējumi.

Ilze Rauza: — Vēlos paušt nelielu komentāru attiecībā par darījuma brīdi saistībā ar pārrobežu darījumiem, kas skar Joti daudzus uzņēmējus. Es saprotu, ka Latvijai bija jāievieš norma, ka reverss ir jāveic, kad pakalpojums ir saņems un kad tiek izraksts nodokļa rēķins. Šo jautājumu esam pārrunājuši ar daudzu valstu kolēgiem, kuri norāda, ka viņiem šāda norma ir bijusi vienmēr, ka praksē vadās pēc realajiem dokumentiem, lai nesarežītu nodokļu maksātājiem dzīvi — arī Lietuvā ir šāda prakse, kad darījuma fakts ir nodokļa rēķins, kas apliecinā, ka kāds ir sniedzis un kāds ir saņēmis pakalpojumu. Tajā pašā laikā es esmu pārliecināta, ka VID Latvijā atkal radīs Joti lielas problēmas nodokļu maksātājiem, un jau šobrīd viņi ir spiesti visu laiku koriģēt nodokļu atskaites.

Ilze Liepiņa: — Vēl jau jāsaprot, ka nevaram gatavot savas atskaites, kamēr neesam saņēmuši rēķinu no pakalpojuma sniedzēja — mēs taču nezinām, ko tieši pakalpojuma sniedzējs ierakstīs šajā rēķinā.

Ilze Rauza: — Ir taču loģisks, ka darījums parādās tikai tajā brīdī, kad es atzītu, ka man ir kāds kreditors, un es at-

zīstu attiecīgas izmaksas, nevis virtuāls darījums, kas vēl nav apliecināts ar attiecīgiem dokumentiem.

Solvita Āmare-Pilka: — Protams, bet tās ir spēkā esošās normas, un tas faktiski ir to piemērošanas jautājums.

Ieva Liepiņa: — Diemžēl atšķirībā no citām valstīm mūsu nodokļu administrāciju vairāk izjūtam kā sodītāju, nevis kā partneri un konsultantu. Mēs pastāvīgi baidāmies, kuras atkal būs tās lietas, uz kurām mēs iekritīsim, un mums tiks aprēķinātas soda naudas.

Likums nestāsies spēkā nākamā gada

1. janvārī. Mēs arī saprotam, ka ir nepieciešams laiks, lai nodokļu maksātāji sagatavotos. Otrkārt, pieņemot jaunu likumu, mums jāpārstrādā visi ar šo likumu saistītie Ministru kabineta likumi, kas arī prasīs zināmu laiku, jo šādu valdības noteikumu kopumā ir ap 20. Pusgads pārejai un izglītošanas pasākumiem, manuprāt, ir optimāls un arī ir nepieciešams. Diemžēl jārēķinās arī ar to, ka šis ir vēlēšanu gads un diez vai tik būtiski jautājumi priekšvēlēšanu gaisotnē tiks izskatīti.

Guntars Gūte: — Manuprāt, tas faktiski neko nemainīs. Turklat ja palielinās neapliekamo minimumu — tāpat tas mainīsies visām iedzīvotājā grupām. Nesaskaņu jēgu vispār mainīt pārreizejo kārtību.

Solvita Āmare-Pilka: — Nodokļu pamatnostādnes paredz kompleksa risinājumu — atcelt samazinātās PVN likmes un pienākumus paaugstināt neapliekamo minimumu. Tas ir savstarpēji korelējošs pasākums. Turklat maznodrošinātajiem ir paredzēts ne tikai palielināt neapliekamo minimumu, bet arī paredzēt kompensējošos mehānismus. Pagaidām

zīstu attiecīgas izmaksas, nevis virtuāls darījums, kas vēl nav apliecināts ar attiecīgiem dokumentiem.

Solvita Āmare-Pilka: — Protams, bet tās ir spēkā esošās normas, un tas faktiski ir to piemērošanas jautājums.

Ieva Liepiņa: — Diemžēl atšķirībā no citām valstīm mūsu nodokļu administrāciju vairāk izjūtam kā sodītāju, nevis kā partneri un konsultantu. Mēs pastāvīgi baidāmies, kuras atkal būs tās lietas, uz kurām mēs iekritīsim, un mums tiks aprēķinātas soda naudas.

Jauno likumu tik ātri varam negaidīt!

Guntars Gūte: — Nodokļu konsultanti izteica vēlmi, ka jaunais PVN likums būtu jāpieņem vīzmas pugadu iepriekš, pirms tas stājas spēkā, un nodokļu maksātāji jau laikus var ar to iepazīties. Faktiski sanāk, ka gadījumā, ja mēs plānojam jauno likumu piemērot no 2011. gada 1. janvāra, vēlākais, šā gada jūlijā tas būtu jāpieņem. Kā rit likuma pieņemšanas gaita? Kad mēs varam sagaidīt jaunu likuma spēkā stāšanos? Varbūt jau šobrīd varam sākt to lasīt un iepazīties ar izmaiņām?

Solvita Āmare-Pilka: — Projektu noteiktā jau varam sākt lasīt. Un ne tikai varam, bet mums tas arī ir jādara! Ja runājam par likuma spēkā stāšanos — es būšu pesimistiska, bet, manuprāt, likums nestāsies spēkā nākamā gada 1. janvārī. Mēs arī saprotam, ka ir nepieciešams laiks, lai nodokļu maksātāji sagatavotos. Otrkārt, pieņemot jaunu likumu, mums jāpārstrādā visi ar šo likumu saistītie Ministru kabineta likumi, kas arī prasīs zināmu laiku, jo šādu valdības noteikumu kopumā ir ap 20. Pusgads pārejai un izglītošanas pasākumiem, manuprāt, ir optimāls un arī ir nepieciešams. Diemžēl jārēķinās arī ar to, ka šis ir vēlēšanu gads un diez vai tik būtiski jautājumi priekšvēlēšanu gaisotnē tiks izskatīti.

Guntars Gūte: — Ja jau mēs tik ilgi gaidīsim šā likuma pieņemšanu, varbūt šo laiku varam izmantot lietderīgi, un, piemēram, VID speciālisti jau varētu sākt rūpīgi iepazīties ar jauno likumu un nepieciešamības gadījumā konsultēties ar FM kolēgiem par likuma normu interpretāciju? Jo VID jau parasti uzsvēr, ka likumu tikai izpilda, bet likumu izstrādā FM.

Solvita Āmare-Pilka: — Protams,

bet tās ir spēkā esošās normas, un tas faktiski ir to piemērošanas jautājums.

Ieva Liepiņa: — Diemžēl atšķirībā no citām valstīm mūsu nodokļu administrāciju vairāk izjūtam kā sodītāju, nevis kā partneri un konsultantu. Mēs pastāvīgi baidāmies, kuras atkal būs tās lietas, uz kurām mēs iekritīsim, un mums tiks aprēķinātas soda naudas.

VIE DOKLIS

**ANDREJS JAKOBSONS,
LDDK finanšu un nodokļu eksperts**

Kas notiks ar samazinātajām PVN likmēm — vai tās būs vai nebūs? Ja nebūs — kas notiks ar nozarēm, kurās šobrīd samazināto PVN likmi piemēro? Pārrunāsim citas niances, ko reglementēs jaunais PVN likums. Galvenā ievirze — saprast, kas tieši mainās, cik droši varam prognozēt, ka jaunā likuma redakciju atkal nesāksim regulāri grozīt, lai atkal beigās nebūtu simtiem grozījumu pie pamata redakcijas utt.

LDDK pozīcija par jauno PVN likumprojektu

Kopumā atbalstām FM iniciatīvu izstrādāt jaunu PVN likumu, nemot vērā to, ka spēkā esošais likums ir neskātāmas reizes grozīts un precīzēts. Atsaucoties uz FM sniegtogājumu, varam secināt, ka jaunais likums konsolidēs arī virknī saistīto MK noteikumu. Tādēļ vēl jo būtiskāk sekot jaunā likuma pieņemšanas procesam, uzsklausot speciālistu un ieinteresēto pušu viedokļus, kas jautu izvairīties no regulāriem likuma grozījumiem nākamajos gados.

Vērtējot pašlaik pieejamo PVN likuma versiju, jāņem vērā, ka tajā pagādām nav iekļauti panti, kas attiecas uz nesen pieņemtajām izmaiņām (piemēram, pazeminātā nodokļa likme viesnīcu nozarē). Bez tam sagaidāmas būtiskas diskusijas par principiāliem jautājumiem, kas saistīti ar PVN likmēm likuma galīgajā versijā, kas notiks 2011. gada valsts budžeta pieņemšanas gaitā. FM prezentācija TSP norāda, ka jautājums par pazemināto PVN likmju iekļaušanu lielā mērā atkarīgs no ekonomikas atveselošanās, nodokļu iekasēšanas un politiskiem lēmumiem 2011. gada budžeta pieņemšanas kontekstā. Tādēļ vērtējumu par samazinātajām likmēm un to iekļaušanu jaunajā likumā pašlaik nevaram izteikt.

LDDK atzinīgi vērtē precīzāku regulējuma iekļaušanu attiecībā uz pārmaksātā nodokļa atmaksāšanas kārtību, cerot, ka šā normu saskaņošanā tiks nemēti vērā nozaru ieteikumi. PVN atmaka ir būtiska vairākās jomās, kas cieši saistītas ar Latvijas ekonomikas atveselošanos (eksportējošās nozarēs) un sociālajiem pakalpojumiem.

še kompensējošie mehānismi nav izstrādāti līdz galam, bet tas ir mūsu kopējais skatījums uz situācijas risinājumu.

Vita Zariņa: — Te gan jārēķinās, ka, piemēram, ārvalstu viesu izmitināšana viesnīcās pārsvarā ir uzskatāma par eksportu, un līdz ar to ar paaugstinātām PVN likmēm mēs atkal zaudēsim saviem kaimiņiem.

Solvita Āmare-Pilka: — Jājautā —

kuriem kaimiņiem, jo, piemēram, Lietuvā nav šādu samazinātu likmju viesnīcām. Tādas ir tikai Igaunijā. Taču tas ir diskutējams jautājums, un viss būs atkarīgs no mūsu politiku lēmuma. Es nesen arī lasīju kāda Latvijas ekonomista viedokli, ka samazināto PVN likmju atcelšana būtu viens no mazāk sāpīgajiem lēmumiem budžeta konsolidācijas procesā un ka eksports faktiski varētu būt vienīgā joma, kurai varetu saglabāt šo samazināto PVN likmi.

Ieva Liepiņa: — Kas notiks ar slikti, pēc kura sasniegšanas ir obligāti jāreģistrējas kā PVN maksātājam?

Solvita Āmare-Pilka: — Mēs ar at-

dītājs. Domās ir jāiziet šiem jautājumiem cauri un galarezultātā jāsaprot — vai esat nodokļa maksātājs vai vienkārši fiziska persona, kas veic kādu saimniecisko darbību. Mums trūkst izpratnes par PVN piemērošanas būtību.

Ilze Rauza: — Mani izbrīna, ka šādi pēc būtības vienkārši jautājumi Latvijā tiek mālti gadiem un joprojām nav parādījies oficiāls viedoklis. Jo pretējā gadījumā — tad jau es sākšu skaldīt jebkurā pakalpojumā darbaspēka izmaksas, amortizāciju, sociālo nodokli. Un ko tad mēs beigās vispār apliksim ar nodokli? Kaut kādū peļņas daju? Ja ir pakalpojums, tad ir pakalpojums. Mēs šajā jautājumā atiecībā par PVN un pakalpojumu neesam tikuši tālāk kopš Latvijas iestāšanās ES.

Ieva Liepiņa: — Tieši tādēj ir svarīgas šāda veida diskusijas un sadarbība starp valsti un nodokļu maksātāju, lai risinātu problēmas un meklētu izeju no sarežģījumiem. Mēs neesam pret VID, un nav tā, ka negribētu maksāt nodokļus. Mēs gribam nodokļus maksāt un sadarboties ar VID, tikai mēs gribam saprast: kā?

Guntars Gūte: — Varbūt rezumējot katras sarunas dalībnieks varētu paust savas izjūtas par jauno likumu — vai ir daudz vēl nepieciešamu precīzējumu un neatbildētu jautājumu? Sevišķi nemot vērā, ka pamāt jaunajā likumā būs līdzīnējās normas? Un vai atkal nenāksies likumu mainīt 28 reizes?

Solvita Āmare-Pilka: — Jāmaina jau noteiktīgi kādu reizi būs, kaut vai sašķojot ar kādām ES prasībām vai citu iemeslu dēļ. Varbūt šīs diskusijas gaitā mēs novirzījāmies no sākotnējā mērķa apskatīt jauno PVN likumu un vairāk analizējām esošās problēmas un PVN piemērošanas ikdienas jautājumus.

Guntars Gūte: — Taču, kā es sapratu, lielā mērā esošā likuma redakcija pāriet jaunajā likumā. Tātad problēmas jau paliek esošās...

Solvita Āmare-Pilka: — Likums netiks nokopēts viens pret vienu no esošā. Tādēļ jau mēs sadarbojamies ar visām ieinteresētajām pusēm, lai jaunais likums būtu maksimāli viegli saprotams un viegli izpildāms.

Jānis Taukačs: — Jāsaprot, ka likums ir jauns un sarežģīts (jo PVN ir sarežģīts nodoklis) un tas jebkurā gadījumā sašķarsies ar pretestību no nodokļu maksātāju pusēs. Tādēļ nevajag turēties obligāti pie 1. janvāra, bet pilnveidot likumu, cik ilgi nepieciešams, taču atstāt vismaz pugadu, lai cilvēki ar jauno likumu var iepazīties. Ja jau reiz tik liels darbs ir ieguldīts, tad varētu noteikt pacentības ieinteresētajām vietas, ko mēs arī šīs diskusijas gaitā izrunājām vai ko ieteiks citi eksperienci, kuri ir sniegtā pakalpojuma vai darījuma vieta. Ja noskaidrojat darījuma vietu, tad ir jāskatās, vai jūsu darījums nav atbrīvots no nodokļa izpildes kontrolētājiem, gan arī nodokļa maksātājiem, gan arī nodokļa maksātājiem. ■